



**Втори национален колоквиум
„По следите на българската книга:
Описи. Находки. Библиология“**

30-ти октомври 2014 г.
Народна библиотека „Иван Вазов“ Пловдив



ПРОГРАМА

Форумът е посветен на 160 г. от рождението
на Лука Касъров, библиотекар и
поддиректор (1902–1915) и
**135 години от създаването на
Пловдивската народна библиотека**

09:00 – 09:55 Регистрация

10:00 – 10:30 Откриване и приветствия

СУТРЕШНА СЕСИЯ

Панел: **Лука Касъров и енциклопедичността – приноси и аспекти**

Конферентна зала

10:30 – 10:45 Лука Касъров в Пловдивската народна библиотека – между дълга и професионализма

Венета Ганева, НБИВ

Заслугата на Лука Касъров в българския книжовен и културен живот в края на 19-ти и началото на 20-ти век.

10:45 – 11:00 Родът на Лука Касъров

Райна Каблешкова

Докладът проследява рода Касърови и изследва по-видните негови представители.

11:00 – 11:15 Фолклорни и фолклористични понятия в енциклопедията на Лука Касъров

гл.ас. д-р Аделина Странджева, ПУ „Паисий Хилендарски“

Във връзка с историята на понятията се проследяват утвърждаването и изясняването на основни термини и категории от областта на народното творчество и науката, която го изучава, както и от други, свързани с фолклористиката научни дисциплини.

11:15 – 11:30 Възгледите на Лука Касъров за образованието и просветителството

Йорданка Кривошиева, Регионален исторически музей, Пловдив

Дейността на Лука Касъров е основана на дълбоката нужда на

българския народ от повишаване на образованието. От нивото на образованието се определя и общият народностен напредък. Разгледани са средствата и идеите, използвани от Лука Касъров. За темата са използвани документи и материали от вестник „Зорница“.

11:30 – 11:45 Перманентният процес на възраждане при Българския дух и ролята на Лука Касъров в това
Константин Каменов, Интелектуално звено „Корени“, Пловдив

Докладът разглежда въпрос от народопсихологията, но е построен върху сведения от различни исторически епохи. Целенасочено е търсено преобладаващата част от факти да е свързана с края на Българското Възраждане, за да може да се обвърже с главния извод на темата, който се разкрива смислово във втората част от заглавието ѝ.

Дискусия

12:00 – 12:30 Откриване на документална изложба **160 г. от рождението на Лука Касъров (1854–1916)**. Поднасяне на приветствия по повод 135 години от създаването на Пловдивската народна библиотека

СЛЕДОБЕДНА СЕСИЯ

Панел: **Българската книжовност в последните години на Възраждането**
Конферентна зала

13:00 – 13:15 Книжовното присъствие на Емануил Васкидович в библиотеката на ПБНЧ „Еленка и Кирил Д. Аврамови – 1856“, Свищов

Маргарита Колева и Веселина Спасова, ПБНЧ „Еленка и Кирил Д. Аврамови – 1856“, Свищов

Отбелязване на 200-годишнината от присъствието на Емануил Васкидович в Свищов и разкриване на личната му колекция от книги, които са ядрото на библиотеката.

13:15 – 13:30 Спомоществователството на книги с религиозно съдържание през XIX век

д-р Виолета Тодорова, ГПЧЕ „Н. Вапцаров“, Шумен

Дарителството през Възраждането свързваме с големия интерес към издаването на Свещеното Писание и на книги с религиозно съдържание. Българските книжовници, в желанието си да набавят средствата за отпечатването и разпространението на своите книги, се обръщат към предполагаемите читатели да се запишат като предварителни купувачи на подготвените книги за печат. Имената на отзовалите се на поканите „спомоществователи“ се изнасяли печатно от авторите в началото и в края на книгата в специален списък. „Спомоществователството“ е форма присъща за балканските народи и е обвързана с подпомагане националните културни процеси. По българските земи този начин на издаване е особено разпространен от началото на XIX век до Освобождението. Списъците са ценен извор на материал, който дава разностранна информация за културно-просветното, стопанското и демографското състояние на българското възрожденско общество.

13:30 – 13:45 Издателски приоритети в последните години на Възраждането

доц. д-р Живка Радева, ВТУ „Св.св. Кирил и Методий“

Докладът представя изданията от последните 10 предосвободенски години като съдържание, визия, видова и типова структура.

13:45 – 14:00 Книжовната дейност на Марко Георгиевич, българин от Банско и дипломат на сръбска служба (някои нови сведения)

Светлана Дяконова, Общински музеен комплекс – Банско

Виден сръбски дипломат, българинът от Банско Марко Георгиевич намира време и за книжовна дейност. Интересът му е насочен както

към събирането на народни песни от Балканите, така и към съставянето на труд в жанра „физиолог“. Авторът прави опит да обобщи сведенията за тази страна от неговата дейност.

14:00 – 14:15 Константин Геров в просветното движение и национално-църковните борби на българите от средата на XIX век
Светла Мухова, Дирекция на музеите – Копривщица

Константин Геров се явява за кратко на сцената на просветния живот и църковно-националните борби на българите от средата на XIX век. И вероятно поради краткото си участие в книжовния, обществен и културно-просветния живот, той е слабо популярен и е известен само за тесен кръг специалисти. Константин е един от синовете на копривщенския килиен даскал хаджи Геро Мушек и по-млад брат на Найден Геров. Завършва първоначалното си образование в Копривщица, след което замества брат си Найден като учител в Пловдивското класно училище в годините на Кримската война и допринася за утвърждаването на тази българска просветна институция, станала главна опора в борбите за църковна независимост на българите от пловдивския край. По-късно следва в Московския университет като стипендиант на Денкоглу. В Русия той сътрудничи в книжовните трудове на Яков Ошимянец при събиране на сведения от България за географския му атлас на славянските земи, подпомага Любен Каравелов при съставянето на етнографския му сборник и др. По думите на М. Арнаудов Константин Геров е обещавал да се развие като един от най-даровитите ни педагози и писатели. Завърнал се в България след завършване на университета, той става учител в София на мястото на Сава Филаретов, но много скоро след това заболява и заминава на лечение във Виена, където умира през 1863 г. Настоящият доклад си поставя задачата да осветли жизнения път и дейността на този рано починал български възрожденец, който не успява да развие и изяви своята богато надарена личност, но въпреки това има не малък принос в борбите за национално обособяване, в културния и просветния живот на българите през 50-те и началото на 60-те години на XIX век.

14:15 – 14:30 Захарий Княжески – книжовник, дарител, общественик

Снежана Маринова и Малина Денчева, Регионална библиотека „Захарий Княжески“, Стара Загора

В рамките на основната тема представяме живота, дейността и приноса на Захарий Княжески в обществения живот, за създаване на обществени библиотеки, за стопанското и културно образование на българите, за образованието на българските жени, за изследване и популяризиране на българската история и фолклор.

14:30 – 14:45 Хаджи Найденов (Йованович) Татар-пазарджикчанин – учител-книжовник, книгоиздател и пътуващ книгопродавец

Величка Петрова, Регионална библиотека „Никола Фурнаджиев“, Пазарджик

Докладът има за цел да представи живота и делото на хаджи Найденов (Йованович), български възрожденец, учител, книгоиздател и първи български пътуващ книжар, роден в село Юнаците, Пазарджишко.

14:45 – 15:00 Темплейт за представяне на дигитализирани възрожденски книги онлайн

гл.ас. д-р Екатерина Дикова, ЦБ-БАН; Фондация НАБИС

Докладът се занимава със съдържанието на колекцията от възрожденски книги, съхранявана от Централната библиотека на БАН и нейното непрестанно разрастващо се дигитално съответствие. Основен акцент в частта, свързана с представянето на книгите онлайн, е създаването на темплейт, отразяващ възможно най-пълно физическите документи (вкл. корици, начални и крайни страници, илюстрации и липси). Представен е и преводът на този темплейт на езиците, на които са издавани книгите, налични в колекцията (руски, румънски, немски, английски, френски и гръцки).

15:00 – 15:30 Кафе-пауза

15:30 – 15:45 Преписът на „История славянобългарска“ от Н.

Геров и неговото родословие (лексикално-семантични съпоставки)
гл. ас. Мариана Куршумова, ПУ „Паисий Хилендарски“

Настоящото изследване има за обект един от късните преписи на „История славянобългарска“ (направен е преди 1853 г.), чийто автор е Найден Геров. Текстът спада към преписите на Паисиевата история, имащи за първообраз Рилската преправка от 1825 г. Изследването си поставя следните цели: 1) да отдели лексикално-семантичните разлики, въведени от Найден Геров, чрез съпоставителен анализ на ръкописите 2) да ги класифицира според характера и основанията им 3) на тази основа да посочи мястото на ГП в анализираното родословие, като привлече показатели, свързани със социалния портрет на автора му.

15:45 – 16:00 По следите на един възрожденски превод от френски и българската му културна адаптация („Сватбата на хайдут Янчо“)

доц. д-р Елена Гетова, ПУ „Паисий Хилендарски“

Статията проследява преводите на една популярна повест през Възраждането и техните културни адаптации.

16:00 – 16:15 Приносът на Г. С. Раковски при утвърждаване на лъва за български национален символ през Възраждането
ас. Александър Гьошев, АМТИИ, Пловдив

Проследява се личното творчество и революционното дело на видния български възрожденски деятел Г. С. Раковски, свързано с утвърждаването на лъва като български национален символ.

16:15 – 16:30 Описите на Книжарницата на Христо Г. Данов след Освобождението

Вера Кисьова, Регионален исторически музей, Пловдив

Съобщението ще представи някои допълнения към библиографията на издателско-търговските каталози на Христо Данов след Освобождението.

16:30 – 16:45 Нови сведения за отношенията на Найден Геров с Драган Манчов
Анна Илиева

Разкриват се неизвестни моменти от отношенията между двамата по време на учителстването на бъдещия издател в село Радилово.

16:45 – 17:00 Пловдивските книжарници през Възраждането
Ани Граматикова, НБИВ

Проучването се занимава с книготърговията и книжарството в Пловдив през Възраждането.

Дискусия

Панел: Неочаквани находки, лични колекции и сбирки
Читална зала № 2

13:00 – 13:15 Маргиналии и книги от сбирки на възрожденци, съхранявани в Регионална библиотека „Стилиян Чилингиров“, Шумен

д-р Данко Георгиев, Регионална библиотека „Стилиян Чилингиров“, Шумен

Докладът представя как маргиналните текстове по страниците на старопечатните книги могат да ни дадат сведения част от чия колекция е била книгата, както и сведения за съдбата на конкретната книга, за различни лица и събития от обществения живот. Важен момент е и откриването на непознати имена на хора, свързани с духовния и обществен живот от Възраждането и първите години след Освобождението. Тези сведения могат да са полезни както при конкретни изследвания на локалната история, така и при проследяването на родовата история на дадена фамилия, а също и при изучаването на историята на първите организации от типа на читалища, училищни настоятелства, доброволчески дружества. В приложението на доклада, с цел улеснение на изследователите при бъдещи по-подробни проучвания, са представени бележките за собственост, съставен е и именен показалец.

13:15 – 13:30 Книгите за „женския въпрос“, писани от мъже, и интересите на Яворов

проф. д.ф.н. Цветан Ракъовски, ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград

Статията има за свой научен обект няколко факта: 1) реферата на Яворов „Женският въпрос и социализмът“; 2) четири книги по женския въпрос в личната му библиотека; 3) женските следи в художественния свят на Яворовата лирика. Тези три различни мотива ще бъдат съчленени в единната парадигма на усъмняването, че поетът Яворов доста различно гледа към нежния пол, отколкото човека Яворов.

13:30 – 13:45 Щрихи към една старопечатна сбирка от фонда на Регионална библиотека „П.К. Яворов“, Бургас

доц. д-р Гергана Начева, Бургаски свободен университет, ЦХН

Предложеният текст прави за обект на наблюдение сбирка от старопечатни издания (1824–1878) от фонда на регионална библиотека „П.К. Яворов“ – гр. Бургас, разчетена в контекста на проблематичността на българското Възраждане.

13:45 – 14:00 Книжовното наследство на гръцкия учител Атанасиос Псалидас (1764–1829) като извор на данни за историята на Пловдив

проф. д.и.н. Надя Данова, Институт по балканистика, БАН

Съобщението има за задача да изнесе данни от архива на представителя на Гръцкото просвещение Атанасиос Псалидас (1764–1829) за културния живот в Пловдив в края на XVIII век и за стопанското развитие на града в началото на XIX век. За източник на информация се използват списъкът на спомоществователи за готвено от Псалидас издание, както и съставена от него география.

14:00 – 14:15 Люблянският дамаскин от края на XVII в. или отново за Карловската книжовна школа и нейния принос в ранната новобългарска традиция

гл. ас. д-р Дилияна Радославова Петрова-Банкова, Институт за литература, БАН

Докладът предлага обосновка за локализиране на известния новобългарски дамаскин, съхраняван в Любляна (Народна и университетска библиотека, Копитарева сбирка, № 21), като част от ръкописната продукция на Карловската калиграфска школа. Наред с това ще бъде направен опит да се обобщят данните за приноса на карловските книжовници в компилирането и разпространението на новобългарските дамаскини.

14:15 – 14:30 Луксозните ръкописи на XVII-ти век

доц. д-р Елисавета Мусакова, Национална библиотека „Св. св. Кирил и Методий“

Една група ръкописи, датирани в хронологическите рамки на XVIII-ти век, могат да бъдат наречени „луксозни“ от гледна точка на тяхната украса с миниатюри и използване на злато. Най-ранният от тях е псалтирът от Пловдивската народна библиотека от 1638 г., известен като Марков псалтир (НБИВ 5). Той заема централно място в доклада, който разглежда различни аспекти на явлението, познато от ръкописи, определяни като български и сръбски: стилови особености, съдържание, произход и социална функция.

14:30 – 14:45 Пловдивското евангелие

д-р Цвета Евлогиева-Кацарова, Национален исторически музей.

Пловдивското евангелие (НБИВ 20) от 1550/60 г. е ръкопис, който според направения му изкуствоведски и кодикологичен анализ може да бъде определен като ръкопис, произхождащ от Софийското книжовно средище. Настоящата публикация представя част от бележите, които го определят като софийски ръкопис.

14:45 – 15:00 Старобългарско наследство в един ръкописен требник от XIX-ти век от сбирката на Пловдивската народна библиотека

доц. д-р Христина Тончева, ПУ „Паисий Хилендарски“

В доклада е представен Требникът на Вениамин Хилендарец, съхраняван в Ръкописната сбирка на Пловдивската народна библиотека. Този ръкопис е почти непознат за науката. Според запазената маргина-

лия е създаден през 1838-39 г. в Хилендарския манастир на Атон. Книгата съдържа редки и ценни молитви и заклинания, голяма част от които имат старобългарско потекло.

15:00 – 15:30 Кафе-пауза

15:30 – 15:45 „Приключенията на Телемаха“ през българския XIX-ти век (размисли по повод необнародван ръкопис на Емануил Васкидович)

доц. д-р Юлия Николова, ПУ „Паисий Хилендарски“

В статията се анализират мястото и функцията на Фенелоновия роман в българското културно пространство през XIX-ти век въз основа на неизвестни, непубликувани и необобщени в своята цялост ръкописи, документи и факти.

15:45 – 16:00 Българската политическа емиграция по следите на „Задочни репортажи за България“ (неизвестни документи, лична колекция)

доц. д-р Василка Танкова, Институт за исторически изследвания, БАН

Представят се документи, свързани с три от изданията (на български и на английски език) на книгата на Г. Марков „Задочни репортажи за България“. В преобладаващата си част колекцията съдържа писма от личния архив на авторката.

16:00 – 16:15 Историята на една нова колекция на Столична библиотека. Оцелели книги от бомбардировките на 30.04.1944 г.

Марина Попова, Столична библиотека

Проучването разкрива как оцелелите книги от бомбардировките над София на 30.04.1944 г., когато библиотеката е разрушена напълно, се превръщат в нова колекция.

16:15 – 16:30 Две интересни находки (Евангелия от фонда на РАМ – Пловдив)

Соня Семерджиева, Регионален археологически музей, Пловдив

Регионален археологически музей – Пловдив безспорно е място на паметта. Музейните колекции съхраняват близо 100 хил. културни ценности, произведения на изкуството и бита, свързани с историята и древните култури в региона на Пловдив и Пловдивска област. Всъщност изложените артефакти са ценни не толкова със своята изключителност, рядкост или уникалност, колкото със своята репрезентативност и символна стойност, с „разказа“, който представят в музейното пространство. Акцент в настоящото съобщение са две интересни находки от колекция „Възраждане XVII–XIX век“, съхранявана във фонда на Регионален археологически музей, Пловдив. Две Евангелия, които пазят и „разказват“ своите истории за едно пътуване, за един майстор златар, за едно село и една църква от втората половина на XIX в.

16:30 – 16:45 Европейската преса и Съединението на българите в образи

Петко Георгиев, НБИВ

Темата е фокусирана върху журналистическата употреба на гравюри и фотографски портрети от Съединението на Княжество България и Източна Румелия, които ние по презумпция бихме могли да приемаме за функция на историята, за романтична илюстрация на историческия текст. Целта е да се покаже, че тиражираните „места, събития и образи“ са всъщност недействителна илюзия, подправена и ретуширана действителност, по същество измамна, но с действителни лица.

Дискусия